

Es lön világosság!

Ennyi sugárzó ábrázattal rég nem találkoztam utcán s kavéházban. Nem diadalérzet, nem káröröm, hanem az édes megelégedés angyala bűjt belénk. A becsi lapok vak lármája nem hallszik most lelkesedésünk mennyországába; majd megbékülnek a maguk kenyerén, mint mi azon az „extra wurston“, melyet számunkra ott fonn csakugyan kisütöttek. Vendégszerető létünkre majd megkínáljuk vele a sógort is, s megmutatjuk neki, hogy a „frankfurter“-nél többet ér a magyar kolbász, s torinát csak azért nem reszelünk hozzá, mert célzásnak venné, lévén szemének most úgy is mitől könybe lábadni.

Ez a fegyelem, a meggyőződés, az érettség s a jog győzelme. A megövegyült övre ismét ráaggatjuk kardunkat, a magyar nyelvmestereknek ismét jó dolga lesz, a „Lloyd“ mellé magyar lapot járattunk, gombkötő, sarkantyúcsináló, s több, a hatvanegyedik lendület alatt fontosságra emelkedett mesterember, bő aratásnak néz eleje.

Vagy csalódnám? Nem valószínűtlen. A sujtás megtette hatását, a sujtás mehet. Apránként visszacivilizálódunk. Szívünkkel megtárgyal a magyar nadrág, felemünkkel fog a zsinórzat, s reményünkkel nő kalapunk. A fusio csakugyan meg is kezdődött. Már fölföltűnedezik ó-conservativeink fején ama csapott cylinder, mely ezelőtt öt-hat évvel „Álmásy-kalapul“ volt ismeretes és népszerű. A boltos legénység lerúgta lábáról a csengő csizmát, s most „néma“ topánnal lovagol a rőfön, a pincér is gyalog hozza már élénk a feketét, a vékony lábszárak újból a bugyogónak jószívű redői mögé bújnak, s régi fészkükben megizmosodnak tán az örömtől, hogy a kéréllhetlen szűknadrágból kirívó fogyatkozásaik, nincsenek többé a férjkereső

magyar szűrés szemének kitéve. De azért megmarad a magyar viselet, sőt többre is fogjuk azt becsülni mint eddig, mert csak ünnepélyes alkalmakkal veszelük majd magunkra. Hölgyeink már rég elől mentek a — rossz példával, mert csak szemük járásából lehet rájuk ismerni hogy magyarok, no meg abból is, hogy némelykor magyarul beszélnek. Oh, de hogy „néz ki“ ez a magyar szó! Általán véve nyelvünk csodálatosan kopik, s nem kis érdeme van ebben a divatlapoknak s a francia s német nyelvből történt fordításoknak könyvben s színpadon, melyen ilyen nevezetes sohajtiást is hallottunk: „oh, csak e három szöcskét engedd hallanom: s szeretik!“ Tagadhatlan, hogy a nyelvnek simulni kell másokhoz, kivált jelenleg, hol forgalom s érintkezés oly roppant arányokat vett föl. A fogalmak bővülésével, bővül a szótár, s ha nem is oly pazarul, mint ezt tudományos terminológiánkban tapasztaljuk, hol a hurkának is „hüvelyes húsvagdalyános tölteléknyújtvány“ a neve, de minden esetre a magyar nyelv szellemében. Mert mindenkinek „be kell ismerni“ s e bizonyításunkat láttatlanban is „láttamozhatja“, hogy „magyar nyelvből titlenedünk“ s hogy valami kedvező „fordulást“ nem ártana elkövetni nyelvünk érdekében az akademiának.

Mig ez indítványunkra nézve „alkereskedéseket ápolna“ a nyelvtani osztály, vágjunk eleje az eseményeknek, lévén ez nem csak a kalendáriomesinálók egyedüli kiváltsága, kik azon évet, mely még az idők méhében aluszsza embriói álmát, kifejtik a jövő homályából s minden egyes napjához odabiggyesztenek, szeles lesz-e vagy esendős.

A politikai naptárnokok, kik felhős eget s zavaros állapotokat jövendőlték ez esztendőre, télen zavarban állanak a világtörténet szövéskéje mellett, melynek számai egy előttük ismeretlen gépezet folytán, szabatosabban kapnak egymásba. A csillagok járása is megbomlott fejük fölött, messzelátó tubusaikat nagyálmélkodva vizsgálják, a brillát megtörölgetik, a hőmérő fokait összevetik, a számítás újból kezdik, s midőn észreveszik, hogy a calculus hibás, összenéz-

nek s az a bizonyos anguri mosolygás eltűn arcukról.

A köd szétfoszlott, s miután azon felhő is, melynek paragraphus-jégesője elverte sok termésünket, elvonult: elég okunk van megörülni a szép perspektívának, mely politikai s társadalmi tekintetben tárul szemünk elé.

Kevés vérmesség kell hozzá, hogy a most következő téli idénytől a legfényesebb napok s estélyek sorozatát várjuk. Az ország színe a fővárosban, a magyar király hú zászlósa közt, legközelebb, legközepeben a magyar népnek s oldalán tán ama szépséges virágszállal, kiből e nemzet, a szeretet által növelt lovagiasságban, bódolva üdvözli fejedelemasszonyát. Kivált ha a koronázás sugárzó ünnepélyére gondolok, a jó német Lafontaine gyanánt, tollamat én is leteszem, mert nem bírok tárcáiról lelkesedéssel. Szememet bűvös káprázat fogja el, az udvari bálók csillárjai vakitanak, a harsogó zene, a distinctio s parfum illatárja elkábitja főmet, s előre is áldom érte sorsomat, hogy csak a Dunaparttól fogom nézni, a messzevilágó ablakok mögött mily déleegen járja az ősi faj ivadéka a modern szépség-polkát.

A mi az egész dologban fáj, az: hogy e pompás benyomásokat, e derült napokat nem adatik a „Becsi Híradó“-ban följegyeznem, ki már akkor, a földi lét dohánnyából kifogyva, az örökkévalóság szivarját fogja színi, kényelmesen végig nyújtóztatni valami fellepamlagon s mulatságos bánattal tekintve alá a földre, hol teljes számú példányainak romjain, a munkatársak megfordított pennával gyászolva ülnék s a föléleg maradt ténit kiserjék a forgandó szerencse ölébe, míg maga a szerkesztő, platói derűvel homlokán, mosolygva kiiszsza a mérgot s meghal, hogy föltámadva, a leendő országgyűlés historiophotográfja gyanánt grózzon meg arról az embereket, hogy az elme oly fűszer, mely minden alakban kellemes.

Támadnak helyünkbe sokan. Sereg az ő számuk, s túlszerénynek éppen nem mondható modorban kürtöltetik loppal s hangosan a terhes magyar sajtónak ezen

vagy azon politikai vagy verses babával való szerencsés lebetegedését. Az élapok különösen bő szüretet remélnek tárgyban s olvasóban, s két férfiú, kik a benők meggyőlemtelt elmésségtől időnként kólikában szenvedtek, megkapták a „Bakterre“ való engedélyt. E két férfiú: Vas Gereben és Dobsa. Mily szerencsés combinatio, mily értékes végletek. Ez ellentét már magában is jó éle, s kívánjuk, hogy ne legyen utolsó s ne a legjobb. Vas Gereben és Dobsa, Swift és Rabelais, Juvenal és Horatius. Magyar lében föleresztve az angol s római humor zamatja, kitálalva francia kellemmel. Dobsa ezenkívül réghaveró gitárját is leemeli a szőgről s néhány finom madrigált fog pöngetni a gazella-szemű mór, s más keleti fajú sennorák gyémántos fülébe azoknak puha kebléről. Képzeletben látom ingadozni baretjén a fehér, fodor strucc-tollat, s látom lebegni rövid köpenyét az esti szellőben. Egy pirouette, egy fordulat, s a lágy troubadour vakmerő torcadorrá lesz, ki a bikát vérg piszkálja. Hős és dalnok, deli dalia — így képelem én Dobsa-t a „Bakterban“, melynek címe inkább emlékeztet ugyan Hajdudorogra mint Grapadára; de aztán mi maradna Vas Gerebennek? Azok a rég nem hallott kospallagi és ozorai anekdoták a cigányról meg a zsidóról ügyes applicatióval állapottainkra és egyes személyekre? Suum cuique.

Mélyen benn vagyunk már az izzóban, s az időjárás még mindig oly gyönyörű, hogy nem csak joggal szólhatnak a fölséges verőfényről s átlátszó légről, hanem róla megemlékezni kötelességem is. Megemlékezem tehát róla s örömmel nézem a kővér, arany gyapjas bárányfelhőket, melyek a kék aetherben úsznak Buda királyi foka fölött, míg habos széleit a csendesen hömpölygő Duna a la chienne fölfodorítja. Oh, irigyléreméltó halandók, kik élvezhetik még a falsi élet ősi kellemeit. Búcsú, névnap, szüret, vadászat! A halványuló erdő ezerféle zöldjével, az esti szellőben hajlongó kukorica-vadon szíegő lombjával, az aranyos gohér s bíbor levelű tőkén, a naplemen után ki-kigyuló pástortűzek s a mellettök piruló, későn érő kukorica s tavalyi szalonna, a döngésző nyáj kolomp-

jaiba vegyülő esti harangszó s egy-egy hatalmas káronkódása a számadó juhásznak, kinek bojtárja „ott iszik a Szenny-eszarlában”, a susogó nádasból toló-rebberő rucsa-csoport, az országút fővényében cigánykerekét hányó purdó, az árokparton viruló kókorcsin, a boglya tetején hancurozó aprósága a béresnek: elfogja szívedet s szemedet, mely alig éri végét hosszúra nyúlt, a határdombtól egész a laposig erő árnyékolnak. Edes, szép falusi élet!

A vénülő év meleg napjait úgy a hogy, csak itt a fővárosban is tudnók élvezni, s jól is esik tárt ablakból tárt szívvel vetni egy pillantást a szabadba s szabadságba. De Isten tudja, keblem mégis elszorul; a politika egressé változtatja a legédesebb szót, eltölti a levegőt villanynyal, eszmékkal, reform- s dualismus- anyaggal, melyeken a borúlatozó nap sugar sem bír kifogni. Vannak oly percek, midőn ok nélküli bánat eresztí sötét szárnyát a kedélyre. Ilyenkor írják a poéták az „ősi hangokat” s ilyenkor ábrándulnak meg az ecetes vérű tárcairók is, és, uti figura docet, ráfanyarodnak a világfajdalom siralmára, melyből akkor sem épülünk föl teljesen, ha az ablakunk alatt kintornázó olasz ellenállhatlan kifejezéssel forgatja is „I Puritaniból” a cavatinát, míg piros palástos majma — kottán szedegeti be a krajeárokat.

Boesánatot, ha ezen impressario s pénzgyűjtő primadonnát látván, eszembe jut a híres Ullmann — a „Főv. Lapok” szerint „derék hazánkfia” — s osodaszavú, ragyogó kolibrije, a kis Patti Adelina, kit nem fogunk hallani Pesten, mert a mesés gazdagságú „derék hazafi” drágálja a vigadó termeinek egy vagy két estély után való díját. Már most con amore piszkolják lapjaink a bérliót, ki drága objectumát oly magas ártért engedi át, a milyenért csak teheti. Ha nem sikerül a bérbeadás, ez a bérlió vagy Ullmann kára, privatisimum valami, s Magyarországon kívül nem is akadna lap, mely elég kimélytelen volna magán emberek magán üzletébe elegyedni. Ha Ullmann ur élelmes, élelmes Krieglér ur is. Amaz tudja, hogy ő Pattit, ez meg, hogy Budapesten a legszebb helyiséget bírja. El-

fogulatlan ítéletem szerint, ha már hibáztatni van kedvünk, röjjük meg inkább a dúsgazdag impressariót, ki, ha „derék hazánkfia”, hát hozza nekünk azon áldozatot és — nem kárara, csak osekélyebb nyereségére, nyissa meg számunkra ezüsthangú madárkájának torkát.

Énekesnőről lévén szó, nem feledkezem meg itt Litsner Aureliáról, ki e napokban fejező be vendégszereplését nemzeti színpadunkon. A megnyerő külsőhöz s finom játékhöz, a francia iskola beszédes, ellenállhatlan gráciája fűződik, míg repertoirejének gazdagsága fölülmúlja színházunkét. Litsner Aurelia gordulekeny coloraturája, izléssel színezett s melegségtől áthatott előadása által határozott nyereség volna reánk nézve, annál inkább, miután a távozó Pauliné helyébe még senki sincs szerződött. Ha valaha, úgy az intendaturának most van oka erőlyesen visszaütasítani azon tenger vádakát, melyekkel a fővárosi sajtó egy része zaklatja az igazgatót. Az országgyűlés által kiváló relieffal bíró teli saison, minden irányban felkelhetné Radnótfay ur ambícióját, s én részemről, ki mindig méltányoltam az udv. tanácsos ur buzgalmat, meg vagyok győződve róla, hogy a közlő idény, dráma s opera tekintetében, fölül fogja múlni az eddigieket.

Oh, sokat, sokat várunk mi ettől az országgyűléstől, mely ily nagy felelősség terhe alatt nem nyúlt még a hazai ügyekhez, mint ez alkalommal, de ily föltétlen szeretettel nem is dobogtak még eleje a szívek mint most.

A mámor csak az első napokon nyilatkozik tán, hogy később annál erőlyesebb józansággal induljanak meg azon munkálatok, melyek a haza életében, s a birodalmában új korszakot, üdvös fordulatot alkotni vannak hivatva.

Vezércikket, ez idő szerint, így szoktak befejezni; magam is már tizszer olvastam ilyen zárást bécsei és pesti lapokban.